

egyik festői völgyében helyezkedik el, a Völgyesség Baranyával határos peremén. Lakóinak száma, az 1984. évi Katolikus Almanach adatai alapján, mindössze 465 fő, ebből 360 katolikus székely, a többi evangélikus vallású német. A telepesek zömmel hadikfalvi, kisebb részben istensegísi eredetűek. 1945 májusában érkeztek, s mivel a helységnek katolikus temploma nincs, hamarosan berendeztek egy szükségkápolnát. *Magyarország Nagyasszonya* tiszteletére szentelték fel. Ebben helyezték el a Hadikfalváról magukkal hozott faragott, színezett Madonna-szobrot, a csíksomlyói hasonmását. A liturgikus reformot követően *Lőrincz Imre* székely népművész, szép szembeforduló oltárt, ambó és keresztelő-kutat faragott, a Szűz Máriát ábrázoló oltárképet pedig díszes székely motívumú faragott keretbe helyezte. Van tehát realitása; hogy Kismányokon valósuljon meg a völgyességi katolikus hitű székelyek vágya. A bizonytalanság második elemét az adja, hogy másfél év alatt, négy változatban készült el a kivitelezési terv. A templom minden módosításnál *elvesztett* valamit az erdélyi reminiszenciákat ébresztő jellegzetességéből. Ezt a hangulatot főként az eredeti terv harangtornya képviselte volna. Az első változat szebb, hagyományhűbb volt a jelenlegi változatnál. A negyedik tervváltozat szerint, a templom külső falazata nyerstégla (klinker) burkolással készül, vakolás nélkül. Esztétikai összhatásában inkább skandináv protestáns templomra emlékeztet.

Miközben jómagam ugyancsak azon töprengök, minként fogja a negyedik tervváltozat szolgálni a székelység lelki központjának célját, előveszem könyvespolcomról egykori csepeli tanáromnak, a hazai templomművészet kiváló szakemberének, Levárdy Rezsőnek a munkáját, a Magyar templomok művészetét. Szemem az alábbi sorokra téved: „Vannak, s nem kis számban, akikből az einsteini aggodalom nem távolodást vált ki, hanem a szeretet parancsát, igazságosságát és az áldozatvállalást követő isteni tanítás megalkuvást nem ismerő követését. Az ő számukra épülnek az örök táplálékot családias közösségekben szétosztó oltárok és az útkeresésükben eligazítást nyújtó szószékek.”

Isten és a völgyességi hívő székelyek számára készül tehát a kismányoki templom. Ezért bízunk benne: az építkezés folyamán eloszlanak a kétségek. Mindenki megnyugszik. Talán oly módon: ahol utólag még lehetőség van rá – mint a harangtoronynál –, visszakerülnek a székely néplelékekhez közelebb álló építészeti megoldások.

Hajdú Demeter Dénes

Balla Péterre emlékeztünk

*Balla Péter (1908–1984)
(Bérci László felvétele)*

Emléktáblát avattak Vecsésen. A helyi hagyományok ápolása különösen örvendetes a nagyvárosok környékén, alvó-községek szundító öntudatának ébresztéseként. Elismerés illeti a helyi tanácsot, a HNF helyi bizottságát és a Honismereti Kört, hogy a népdal-tanítás országos népszerűsítőjének, Balla Péternek a János u. 5. sz. alatti lakóházát – születésének nyolcvanadik évfordulóján – emléktáblával jelölte meg.

Mint azt a szülőföld, Hajduszoboszló, honismereti bizottságának elnöke, Erdei Gyula, és a vecsési népfronttitkár, Ósz Béla elmondották, Balla Péter egész életét a magyar népzene és a magyar népdal szolgálatába állította. Bukovinai, moldvai, somogyi gyűjtései népzenei kincstárát gyarapítják: a Soli Deo Gloria Szövetség és a Népművészeti Intézet kiadásában megjelent népdal-csokrai, az 1943-as szárszói konferencián tartott előadása pedig a hazai ének-mozgalom erősítéséhez járult hozzá. Legfőbb szerepet ebben mégis kiemelkedő szak tudása, puritán, sugárzó személyisége játszott, országjárása során ezekkel és tízezrekkel ismertette, szeretette meg a népdalt. „Ha továbbra is lesznek az országnak Balla Péter-ei, akkor könnyebben tud felemelkedni.”

Az avató-ünnepet a vecsési szb férfikara tette színesebbé, az ünnepség végén pedig, mintegy az élő népdal bizonyosságául, a csaknem 300 résztvevő – többnyire Balla Péter tanítványai – ajkán csendültek fel a mesterüktől tanult dallamok.

Értő hallgatóságát annak idején ez a hivatásának élő tanár néha hegedűjátékával ajándékozta meg, szívesen játszott a *Sátán dala* című saját szerzeményét is. Erre, és szuggesztív egyéniségére emlékezve írta és adta most elő Bede Anna költő *Balla Péter hegedűl* című versét, mely így végződik:

A keresztény sámán zokog,
Jézusnak panaszozza sorsát,
S a démonhad elődalog,
Kürttel jönnek az angyalok,
S tán nem vész el mégsem az ország.

És míg lesz szólni erőnk,
És lesz őszület a dalban,
Hamvaink alól és felül
Balla Péter ott hegedül
A jégveréses zivatarban.

H. G.

In memoriam Szekér Ernő

A veszélybe került anyatermészet naponkénti pusztulása idején mind több orvos féltő gondjára s gyógyító védelmére volna szükség. Ilyen orvos volt Szekér Ernő is, akinek irodalmilag is mindig igényes, elevenre tapintó írásaival a Honismeret hasábjain gyakran találkozhattunk. Múlt időben kell írni, fájdalom, mert a tevékeny természetvédelmi szakmérnök kezéből ez év augusztusában fiatalon kihullt a toll. „Élt 48 évet” – mondták a koporsóra kézzel faragott betűk s a kézzel írott fejfa az arácsi temetőben, abban a sírkertben, amelynek védelméért, szépítéséért annyit tett. A betűkből ítélve ugyanaz a helyi faragóművész véste a fejfa betűit, mint az emléktáblákét a három elfeledett füredi színészről hamvai fölött, akiknek bemohosodott sírját éppen az ő fáradozása mentette meg az enyészettől. De nemcsak az arácsi temető emléktáblával megjelölt művész- és írósírija őrzik nevét, emlékét: szinte alig van utcája Balatonfürednek, amely ne őrizné városvédő s -szépítő buzgalmának keze nyomát. Korábban mint a városi tanács munkatársa, majd az MTA Tihanyi Biológiai Intézetének tudományos kutatója tájvédelmi szakmérnökként s a Városvédő és -szépítő Egyesület vezéregyéniségeként védte szűkebb hazájának értékeit, amely a távoli Zemplén után második hona, otthona lett. Az Arácsi úti családi ház emeleti szobájába bevillogott a tótükör, s a ház mögött a Tamáshegy magasodott szőlőivel s fenyveseivel, odább a Györgyhegy lankái hívogatták: kedves kirándulólhelyei. A kert lábánál a Gombás-kúria barokk falai omladoztak, amelynek megmentésén annyit fáradozott s amelyben – hogy végre gazdára lelt s épülni kezdett – magának új, nyugodtabb munkát álmodott, mióta agyonhajszolt szíve már két éve nyugalomra kényszerítette. A Gombás-kúria már csak emléket fogja megőrizni megújuló falaival, ahogy Füred anyai emléktáblája, szobra, utca neve: a Lóczy Lajos Gimnázium Németh László- és Déry Tibor-emléktáblája, a szomszédos Horváth Ádám-kúria Kazinczi-táblája, a SZOT-üdülő „füredi Panteon”-jának Berda-, Pilinszky-emlékművei. Évek óta együtt fáradoztunk Füred és az indiai Dardzsiling testvérvárossá tételén is, hiszen Rabindranath Tagore, a nagy hindu költő itt ültetett emlékfát, mikor visszanyerte Füred gyógyvizétől egészségét; a testvérvárosi kapcsolatból anyai lett, hogy a Tagore sétatnyra került Körösi Csoma mellszobra (Kamotsay István ihletett alkotása), a nagy indiai költő szobra mellé, s 1984-ben fel is avatták.

Szervezte Füred szellemi életét: író-olvasó találkozókat, előadásokat: a Csoma-évfordulón a Tagore sétatny plátánjai alatt dedikálhattam Csoma-köteteim, ez év tavaszán – ki gondolta volna, hogy többször nem találkozhatunk így együtt – Petróczi Évának, Fodor Andrásnak szervezett sikeres szerzői estet a városi könyvtárban.

Szobája valóságos kis múzeum volt: az író- és művészbarátok, társak bekeretezett verskéziratával, dedikált képeivel (ő maga nemcsak a tollat forgatta kiválóan: a fényképezőlencsének is valóságos művésze volt): Keresztury Dezső, Sütő András, Pilinszky János, Ladányi Mihály, Greguss Zoltán, Ferencsik Zoltán voltak itt soraikkal, képeikkel mindennapos társai.

Művészen forgatta a tollat: Ladányi Mihállyal folytatott levelezése a Kritikában jelent meg a közelmúltban s gazdag hagyatékában sok még a kiadásra váró hasonló levelezés, tanulmány, amelyet barátai egy emlékkönyvben kívánnak közreadni a füredi Városvédő és -szépítő Egyesület égisze alatt.

Minden érték megmentéséért harcra szállt: a természeti s a szellemi kincsekért egyaránt: a füredi zsidótemető düledező, megrongált sírköveitől a bemohosodott Berzsenyi-forrásig. Füredi Füzetek címmel tervezett 40 kötetes helytörténeti sorozatunk, sajnos, nem valósult meg. De idén nyáron legalább megindult a Füredi Híradó, amely már csak augusztus 9-én bekövetkezett váratlan haláláról adhatott hírt, bár hagyatékában sok még a kiadásra váró írás: halála másnapján is az ő cikkével jelent meg a megyei lap: a csopaki forrásokról.

Tevékeny szelleme jelen van s jelen marad az általa is annyit szépült, csinosodott város, a Balaton-vidék életében, az általa is olyannyira tisztelt Illyés Gyula sorainak értelmében, amelyeket a közeli Tapolca fáradhatatlan írójáról, költőjéről, közéleti emberéről szólva írt önmagáról:

*Tudom, hány ós tudása, terve, izma
kell, hogy egy táj ne pokol: menny legyen.
Ha meghalok, itten tegyen-vegyen
hű szellemem, „ez tájat tsinosítsa”.
(Batsányi emlékének)*

Szilágyi Ferenc